

Not the smaller role in it is played with distinctions different land on a degree of an openness of a landscape and a relief of districts. Except for the analysis of the most widespread factors there were also listed degrees of influence in comparative aspect.

Keywords: number, catch, poaching, deer, roe deer, elk, wolf, fox.

УДК 630*15:630*6

Аспір. І.Г. Гуль¹ – НЛТУ України, м. Львів

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ МИСЛИВСЬКОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Окреслено передумови формування ефективної системи інструментів мисливської політики. На основі наукових праць з екологічної, економічної, лісової та інших політик здійснено класифікацію інструментів мисливської політики України. Встановлено, що в практиці промислово розвинених країн світу використовується близько 150 інструментів екологічної політики (80 із них становлять податки та платежі), частину з яких потрібно спрямувати для забезпечення раціонального використання, охорони та відтворення ресурсів мисливського господарства.

Ключові слова: мисливське господарство, мисливська політика, інструменти мисливської політики.

Негативні тенденції, які склалися на сучасному етапі розвитку світової економіки і супроводжуються нераціональним використанням природних ресурсів, деградацією навколишнього природного середовища, глобальним потеплінням планети приводять до кардинального переосмислення світовою спільнотою своїх дій та пошуку шляхів вирішення цих проблем. Для ефективного провадження мисливської політики, а також вирішення завдань щодо сталого природокористування, принципи якого було проголошено на Міжнародній конференції ООН в Ріо-де-Жанейро (1992) і підтримано на конференціях міністрів європейських країн, що відбулися в Гельсінкі (1995), Лісабоні (1998), Йоганнесбурзі (2002), Відні (2003), а також конференції ООН зі зміни клімату (Копенгаген, 2009), потрібно насамперед здійснити структурну перебудову економічного механізму держави, спираючись на ефективну систему принципів та інструментів, які б сприяли розвитку ринкових відносин та екологічно збалансованого природокористування.

Для формування ефективної системи інструментів мисливської політики, враховуючи її тісний взаємозв'язок з екологічною, економічною, лісовою та іншими політиками, ми виконали класифікацію інструментів мисливської політики (табл.). Під інструментами мисливської політики розуміємо сукупність екологічних, економічних, правових, адміністративних, соціальних та інших важелів, які спрямовані на ефективне використання, охорону та відтворення ресурсів мисливського господарства. В основу цієї класифікації закладено досвід застосування інструментів з екологічної, економічної та лісової політики. Потрібно зазначити, що в практиці промислово розвинених країн світу використовується близько 150 інструментів екологічної політики (80 із них становлять податки та платежі) [1, 2], частину з яких потрібно спрямувати для забезпечення раціонального використання, охорони та відтворення ресурсів мисливського господарства.

¹ Наук. керівник: проф. І.М. Синякевич, д-р екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

Табл. Класифікація інструментів мисливської політики

Групи інструментів		Інструменти мисливської політики	
Правові (обов'язкові)		Міжнародні конвенції та угоди; національні нормативно-правові акти; повноваження владних органів у галузі мисливського господарства; право власності та користування ресурсами мисливського господарства; право на полювання	
Адміністративно-контрольні (обов'язкові)		Адміністративні послуги; екологічні програми; державні екологічні та технологічні стандарти; дозволи на право користування мисливськими угіддями; дозволи на добування мисливських тварин; ліміти на добування мисливських тварин; контроль за використанням ресурсів мисливського господарства	
Економічно-стимулювальні	Платежі (обов'язкові)		Плата за спеціальне використання мисливських угідь; плата за спеціальне використання мисливських тварин; плата за погіршення стану мисливських угідь; плата за погіршення стану біорізноманіття; плата за викиди парникових газів
	Податки та збори (обов'язкові)		Податок на прибуток; податок на додану вартість; податок на майно; податок на доходи фізичних осіб; екологічний податок; збір за використання мисливських тварин як природного ресурсу загальнодержавного значення; плата за видачу посвідчення мисливця; державне мито; диференціація ставок податку; податкові пільги
	Фінансова допомога	Обов'язкові	Державний бюджет; місцевий бюджет; державні цільові фонди екологічні фонди; дотації та субсидії; державні пільгові кредити; пільги щодо виплат відсотків за користування кредитом
		Добровільні	Позабюджетні цільові та інвестиційні фонди; депозити та кредити; екологічне страхування; екологічні гранти; премії та нагороди
	Економічні стимули	Обов'язкові	Ціна на ліцензії та відстрільні картки; граничні рівні цін на мисливські трофеї та послуги для іноземних мисливців
		Добровільні	Ціни на продукцію та послуги мисливського господарства; ціни на біотехнічні заходи та охорону мисливської фауни; аукціонна торгівля ліцензіями; екологічна сертифікація мисливських угідь; екологічна сертифікація продукція та послуг мисливського господарства; екологічна сертифікація менеджменту мисливського господарства
	Економічні санкції за екопорушення (обов'язкові)		Справляння штрафу за порушення вимог щодо користування мисливськими угіддями; відшкодування збитків за шкоду, заподіяну лісовому, мисливському, сільському та водному господарствам; справляння штрафу за порушення правил полювання (браконьєрство)
Інструменти переконання (добровільні)		Екологічна інформація; екологічна реклама; екологічна пропаганда; освіта та духовне виховання	

На основі аналізу праць зарубіжних та українських авторів [1-14], пропонуємо поділити інструменти мисливської політики на такі групи: правові, адміністративно-контролюючі, економічно-стимулювальні та інструменти переконання, які своєю чергою поділяють на обов'язкові та добровільні (рис.). Обов'язкові інструменти мисливської політики, спираючись на міжнародні конвенції та угоди, національну нормативно-правову базу, примусово зобов'язують користувачів мисливських угідь до раціонального, екологічно

збалансованого ведення мисливського господарства. Добровільні інструменти повинні не зобов'язувати, а стимулювати користувачів мисливських угідь до ведення мисливського господарства на засадах ринкової економіки, таким чином опосередковано впливаючи на дії суб'єктів господарської діяльності.

Рис. Основні групи інструментів мисливської політики

Правові інструменти мисливської політики визначаються чинним національним законодавством та міжнародними домовленостями у сфері природокористування. Вони забезпечують правове регулювання використання, охорони і відтворення ресурсів мисливського господарства, а також є політичним підґрунтям для ефективного формування екологічної та мисливської політики.

Адміністративно-контрольні інструменти мисливської політики – це інструменти, які безпосередньо регулюють відносини між суб'єктами економічної діяльності у сфері ведення мисливського господарства. Ці інструменти виконують переважно контрольно-регуляційну функцію в межах певних встановлених правил, вимог, інструкцій, стандартів та інших офіційних документів, які визначає та затверджує спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі мисливського господарства та полювання.

Економічно-стимулювальні інструменти мисливської політики представлені сукупністю економічних важелів, що впливають на фінансові результати суб'єктів господарської діяльності та спрямовані на стимулювання їхньої діяльності на засадах ринкової економіки в екологічно сприятливому напрямку. Ми виокремили такі основні підгрупи економічних інструментів мисливської політики:

- *платежі* – грошова сума, яку сплачують юридичні чи фізичні особи за використання природних ресурсів та можливості здійснення ними виробничо-господарської діяльності (у нашому випадку це є плата за спеціальне використання мисливських угідь та фауни, а також на попередження негативного впливу на довкілля);
- *податки та збори* – розглядаємо як фінансовий інструмент мисливської політики, що має характер обов'язкового і стосується безпосередньо системи оподаткування та сприяє нагромадженню коштів для раціонального використання, охорони та відтворення ресурсів мисливського господарства;
- *фінансова допомога* – розглядаємо як фінансовий інструмент мисливської політики, що дає змогу нагромаджувати і використовувати фінансові ресурси

для реалізації поставлених завдань у галузі мисливського господарства та полювання. Розрізняють поворотну та безповоротну допомоги;

- *економічні стимули* – інструменти мисливської політики, що сприяють розвитку нових ринків і впливають на зміну попиту та пропозиції на продукцію (послуги) мисливського господарства;
- *економічні санкції за екологічні порушення* – матеріальні відшкодування (штрафи), що сплачують суб'єкти господарської діяльності за порушення законодавства у сфері природокористування для ліквідації або попередження негативних екологічних ефектів.

Інструменти переконання передбачають формування мисливської політики з урахуванням суспільного значення мисливських угідь та тварин, а також виховання у суспільства бережливого ставлення до природних ресурсів. Ці інструменти повинні спрямовуватися, насамперед, на попередження негативного екологічного впливу на навколишнє природне середовище не за допомогою тиску на користувача, а шляхом соціальних мотивацій, екологічної інформованості суспільства, формування моральних принципів та переконання суб'єктів природокористування тощо.

Висновки

1. Під час реформування мисливського господарства на засадах ринкової економіки потрібно спиратися на ефективну систему інструментів, які б сприяли вирішенню основних завдань мисливської політики та стимулювали суб'єктів економічної діяльності до раціонального використання, охорони та відтворення ресурсів мисливського господарства.

2. Формування ефективної системи інструментів не можливе без урахування національних особливостей ведення мисливського господарства та глибоких знань з екологічної, економічної, лісової та інших політик, які тісно взаємозв'язані з мисливською політикою.

3. Правильно розроблена система інструментів, запровадження нових ефективних та вдосконалення вже наявних інструментів дасть змогу пришвидшити перехід від старих методів господарювання до нових на засадах сталого екологічно збалансованого розвитку.

Література

1. **Синякевич І.М.** Екологічна і лісова політика : зб. наук. праць / І.М. Синякевич. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ, 2001. – 202 с.
2. **Новосельська Л.І.** Аналіз економічних інструментів екологічного спрямування / Л.І. Новосельська // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість : міжвідомч. наук.-техн. зб. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ. – 2003. – С. 171-175.
3. **Синякевич І.М.** Інструменти екополітики: теорія і практика / І.М. Синякевич. – Львів : Вид-во ЗУКЦ, 2003. – 188 с.
4. **Синякевич І.М.** Лісова політика : підручник / І.М. Синякевич. – Львів : Вид-во "ІЗМН", 2005. – 223 с.
5. **Врублевська О.В.** Принципи класифікації важелів екополітики / О.В. Врублевська // Регіональна економіка. – 2000. – № 1. – С. 111-117.
6. **Веклич О.О.** Удосконалення економічних інструментів екологічного управління в Україні / О.О. Веклич // Економіка України. – 1999. – № 9. – С. 65-74.
7. **Мельник С.О.** Теоретичні засади формування лісової політики України / С.О. Мельник // Науковий вісник УкрДЛТУ : Менеджмент природних ресурсів, екологічна і лісова політика. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ. – 2004. – Вип. 14.2. – С. 90-97.

8. **Муравйов Ю.В.** Нормативи плати за спеціальне використання лісових мисливських угідь та фауни як інструмент реалізації екологічної політики: спец. 08.08.01 / Муравйов Юрій Володимирович. – Львів, 2001. – 200 с.

9. **Merlo M.** Formation and implementation of forest policies: a focus on the policy tools mix / M. Merlo, M. Paveri // Proceedings of the XI World Forestry Congress. – Antalya, Turkey : FAO, 1997. – Vol. 5. – P. 1-23.

10. **Panayotou T.** Economic Instruments for Environmental Management and Sustainable Development / T. Panayotou // United Nations Environment Programme's Consultative Expert Group Meeting on the Use and Application of Economic Policy Instruments for Environmental Management and Sustainable Development, Nairobi, February 23-24. – 1995. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.conservaionfinance.org/Documents/CF.../panyouto_econ_instru.pdf.

11. **The Use of Economic Instruments in Environmental Policy: Opportunities and Challenges** / United Nations Environment Programme, 2004. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.unep.ch/etb/publications/EconInst/econInstruOppChnaFin.pdf>.

12. **Sourcebook on Economic Instruments for Environmental Policy in Central and Eastern Europe: Abridged Version. A Regional Analysis** / Klarer J., McNicholas J., Knaus E. – М. : Изд-во " // Sofia Initiative on Economic Instruments, Szentendre, Hungary, April. – 1999. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.archive.rec.org/REC/Programs/SofiaInitiatives/EcoInstruments/EI_sourcebook.pdf.

13. **Economic Instruments in Environmental Policy / A Report by the Swedish Environmental Protection Agency and the Swedish Energy Agency**, February, 2007. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.energimyndigheten.se/Global/Engelska/News/620-5678-6_webb.pdf.

14. **Robert N. Stavins.** Experience with Market-Based Environmental Policy Instruments / Robert N. Stavins // Resources for the Future, November, 2001. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rff.org/documents/RFF-DP-01-58.pdf>.

Гуль И.Г. Классификация инструментов охотничьей политики Украины

Определены предпосылки формирования эффективной системы инструментов охотничьей политики. На основе научных трудов по экологической, экономической, лесной и других политик осуществлена классификация инструментов охотничьей политики Украины. Установлено, что в практике промышленно развитой страны мира используется около 150 инструментов экологической политики (80 из них составляют налоги и платежи), часть из которых нужно направить для обеспечения рационального использования, охраны и воссоздания ресурсов охотничьего хозяйства.

Ключевые слова: охотничье хозяйство, охотничья политика, инструменты охотничьей политики.

Gul I.G. Classification of Instruments of the Ukrainian Hunting Policy

The preconditions of forming the efficient system of hunting policy instruments are described. Based on scientific works in the field of environmental, economic, forest and other policies the classification of the instruments of hunting policy is done. It is set that about 150 instruments of ecological policy (80 from them make taxes and payments) are used in practice industrially of the developed countries of the world, part from which it is needed to send for providing of the rational use, guard and recreation of resources of the hunting growing.

Keywords: hunting management, hunting policy, hunting policy instruments.

УДК 630.2; 630.22; 630.182; 630.187

Ст. наук. співроб. Ю.В. Плугатар,
канд. с.-г. наук – Кримська ГЛНДС;

ст. наук. співроб. О.О. Дяговець – Кримський ПЗ

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОДУКТИВНІСТЬ ТИПІВ ЛІСУ СОСНИ ГАЧКУВАТОЇ (*PINUS HAMATA* D. SOSN.) В КРИМУ

Дано характеристику виду *P. hamata* D. Sosn. в Криму. Вивчено особливості ареалу, сучасний стан та продуктивність деревостанів в усіх типах лісу Криму. Про-